

Саснко Марина Іванівна

доцент кафедри теорії
та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

Булдакова Анастасія Євгенівна

курсант навчально-наукового інституту
права та підготовки фахівців
для підрозділів Національної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА
ДО ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ МІЖНАРОДНОГО ХАРАКТЕРУ
В КОНТЕКСТІ ВІЙСЬКОВИХ ЗЛОЧИНІВ**

Кожен знає, що одне з найжорстокішого й найнебезпечнішого, що може настигнути людство, це війна. Не було в історії такого, щоб війна не несла за собою біль, сльози, страждання. Хоча всі знають про жахливі наслідки, які вона несе, все одно кожного разу людство повертається до неї і руйнує повсякденне життя мирного населення. Чи намагалися якось держави об'єднатися, щоб зупинити це насилля та запобігти його появі в майбутньому, або хоча б скоротити до мінімуму марні втрати та стати разом на захист прав людей, що страждають від неї? Ці питання хвилюють не тільки тих, хто став жертвою війни, а й тих, хто ніколи б не хотів нею стати, тому це буде актуально завжди.

Ідеї прав людини особливо отримали свою значимість після Другої світової війни, і після чергового закріплення важливості прав людини, в 1949 році в Загальній декларації прав людини ООН були прийняті норми гуманітарного права щодо конфліктів, які відбуваються всередині держави. Основоположні гуманітарні принципи були закріплені у багатьох міжнародних документах. Наприклад, Женевські конвенції, що містять норми, ціль яких захист інтересів не тільки військових, а й тих, що вибули зі строю, і некомбатантів. Також, іншим кроком гуманізації воєнних дій є «Право Гааги», що визначає права та обов'язки сторін конфлікту та обмежує їх у виборі засобів і методів нанесення збитків супротивнику.[1]

Крім вищезазначених, особливу увагу захисту прав людини у збройних конфліктах приділяє Комітет ООН з прав людини. Захисту життя в ситуаціях збройних конфліктів сприяє також Європейський суд з прав людини, Міжнародний комітет Червоного Хреста та Міжнародний суд.[2]

Яскравим сучасним прикладом порушення прав людини шляхом впровадження збройного конфлікту є агресія Росії проти України. З його початком, остання, задля захисту прав громадян та державних інтересів й відновлення справедливості, подала низку позовів та звернень на міжнародному рівні домагаючись притягнення країни-агресора до відповідальності.

ЄСПЛ задовільнив клопотання України й зобов'язав Росію утримуватися від нападу на цивільні об'єкти, а пізніше додав обов'язкове забезпечення Росією безперешкодний доступ цивільного населення до безпечних маршрутів евакуації та до предметів першої необхідності. Крім цього, для українців запровадили інструмент під назвою «тимчасовий захист», що означає міжнародний захист в ЄС. Він спрощує традиційно перевантажену процедуру надання притулку, отримання статусу біженця або додаткового захисту і пропонує швидкий шлях до доступу до захисту в усьому ЄС. Хоча він не має на увазі автоматичне отримання статусу біженця, проте отримавши тимчасовий захист можна будь-коли подати заявку на отримання такого статусу. Особи, які користуються таким захистом отримують тимчасовий дозвіл на проживання, доступ до освіти, роботи, соціального забезпечення, медичного обслуговування та інші можливості. [3]

Генасамблея ООН ухвалила резолюцію з вимогами негайного припинення агресії. Україна подала заяву також до Міжнародного суду справедливості ООН відносно порушення РФ Конвенції про запобігання злочину геноциду та з вимогою покарання за це, а також запит щодо зобов'язання Росії негайно припинити військові дії. МС ООН у Гаазі задовільнив вимогу України щодо зупинення військового вторгнення Росії в Україну. Вчиненням воєнних злочинів та злочинів проти людяності на території України зокрема представниками РФ, а не державою, займається Міжнародний кримінальний суд.[4]

Підсумовуючи все вищевказане ми можемо зробити декілька висновків. Оскільки за час існування людства весь світ зміг взяти участь в війнах і відчутти на собі всю їх жорстокість, всі знають, що рано чи пізно між державами розпочнеться такий збройний конфлікт, при якому будуть використані всі можливі методи задля його вирішення. На цей випадок в міжнародному праві виробили норми для сприяння гуманізації війни та обмеження масштабів негативних наслідків і які призначені обмежити вибір методів та

засобів ведення бойових дій, а також позбавити можливості використовувати найжорстокіші й нелюдські з них. Ці норми зазначають, що кожна сторона повинна дотримуватися простого принципу гуманності для того, щоб запобігти стражданню тих, хто мимоволі був втягнений в це, захисту прав людини, незалежно від громадянства, раси, віку та іншого, зменшення людських жертв, а крім цього запобігти шкоди, яка може бути завдана об'єктам, необхідним для виживання. Прийняти ці норми та притримуватися їх означає повагу міжнародного порядку, а їх ігнорування та порушення будуть вважатися міжнародним злочином, що означає притягнення до міжнародної кримінальної відповідальності.

1.Алямкін Р. Міжнародно-правовий режим захисту прав людини під час внутрішніх збройних. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 6. С. 47-51.

2.Сенаторова, Оксана Василівна. Права людини і збройні конфлікти : навчальний посібник. Київ. ФОП Голембовська О.О. 208 с.

3.МЗС інформує: Для громадян України в країнах ЄС діє «Тимчасовий захист». URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mzs-informuye-dlya-gromadyan-ukrayini-v-krayinah-yes-diye-timchasovij-zahist> (дата звернення 09.04.2022)

4.Що відбувається на юридичному фронті у міжнародних судах? URL: <https://helsinki.org.ua/articles/shcho-vidbuvaetsia-na-iurydychnomu-fronti-u-mizhnarodnykh-sudakh/> (дата звернення 09.04.2022)

Собакарь Андрій Олексійович
завідувач кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор

ІНСТИТУЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ РЕАГУВАННЯ НА ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ І НЕДОТОРКАНОСТІ, ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ ОСОБИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Історично склалося так, що свобода, гідність та честь для українського суспільства є особливо значущими цінностями. В історії України можна відшукати безліч прикладів, коли, обираючи між життям та свободою, гідністю чи честю, перевагу без вагань віддавали останнім. Офіційні статистичні дані засвідчують, що у загальній структурі злочинності діяння, передбачені розділом III Особливої частини КК України, займають незначну частку (не більше 0,2%). Разом з тим останніми роками спостерігається тривожна тенденція збільшення чисельності вказаних посягань, особливо в умовах воєнного стану.

В Україні питання боротьби зі злочинами проти статевої свободи та статевої недоторканості, й особливо дітей, є одним із пріоритетних напрямів діяльності правоохоронних органів. Уповноважений Президента України з прав дитини Микола Кулеба повідомив, що кожна п'ята дитина в Україні потерпає від сексуального насильства, що свідчить про латентність цього злочину. За результатами досліджень міжнародних організацій з проблем насильства до дітей, проведених в 96 країнах, 1 млрд. неповнолітніх у світу, а це понад половина всіх дітей віком від 2 до 17 років, за рік зазнають емоційного, фізичного або сексуального насильства. Попри високу поширеність, випадки насильства щодо дітей часто приховують, залишаються непоміченими або не потрапляють у звітність. Наприклад, з огляду на результати здійсненого аналізу, кількість випадків сексуального насильства, про які повідомляли діти, у 30 разів більша, а кількість випадків фізичного насильства – у 75 разів більша, ніж цифри, наведені в офіційних звітах [1].

Для забезпечення скоординованого оперативного та ефективного реагування на випадки домашнього насильства, у тому числі й щодо дітей, і для міжвідомчої взаємодії на різних рівнях Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», враховуючи вимоги Конвенції Ради Європи «Про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами», передбачив досить широке коло суб'єктів, які здійснюють заходи для запобігання і протидії домашньому насильству, поділивши їх на чотири категорії:

- спеціально уповноважені органи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- інші органи й установи, на які покладається здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб;
- громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах [2].

На сьогодні органи Національної поліції та прокуратури є першою ланкою реагування на заяви постраждалих осіб, а тому якість їхньої роботи визначає, чи буде розпочато адміністративне провадження